

نقش فضای سبز در کاهش عرضه مواد مخدر

شیرین میربیک سبزواری

۱- دانشجوی کارشناسی مهندسی فضای سبز، دانشکده کشاورزی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران

*- ایمیل نویسنده مسئول: Shirinsabzevary77@gmail.com

چکیده

با صنعتی شدن هرچه بیشتر زندگی، افراد کمتر توجهی به سرعت گذر زمان دارند و بیشتر به دغدغه های روزانه خود می رسند. در پس هیاهوی زندگی مدرن، افراد دچار خستگی ذهنی می شوند و در دراز مدت رابطه بین انسان و طبیعت کاهش می یابد. بر اساس داده های حاصل از تحقیقات میدانی (تکمیل پرسشنامه و مصاحبه) که از مناطق مسکونی و فضاهای سبز تهیه شده است، تجزیه و تحلیل آماری و نتیجه گیری انجام گرفته؛ فضای سبز سمبلی از تفکرات فرهنگی و اجتماعی یک جامعه است و عاملی مهم در فضای شهری محسوب می شود زیرا که همواره از جنبه های مختلف مورد توجه عموم مردم است. بوستان ها و فضاهای سبز شهری از طریق حفاظت مستقیم در برابر عوارض فیزیکی و محیطی، تأثیر مثبتی بر محیط زیست شهری دارند و ما را در برابر آلودگی هوا، آلودگی صوتی، باد، فرسایش خاک و... حفاظت می کنند. از آنجا که این فضاها آزاد بوده و خیلی کنترل شده نیستند، ممکن است باعث جذب گروه های منزوی شهری همچون گروه هایی از جوانان، مصرف کنندگان مواد مخدر، افراد بی کار و... شوند. اعتیاد به مواد مخدر یکی از مهمترین مشکلات اجتماعی، اقتصادی و بهداشتی است که عوارض ناشی از آن تهدیدی جدی برای جامعه بشری محسوب شده و موجب رکود اجتماعی در زمینه های مختلف می گردد. پیامدهای مثبت فضاهای سبز درگرو عملکرد صحیح این فضاهاست و باید نظارت های لازم و کافی بر این مکان ها انجام شود تا از تبدیل آن به مأمن افراد بزهکار و محل مصرف و پخش مواد مخدر جلوگیری گردد.

مقدمه

با صنعتی شدن هرچه بیشتر زندگی و کاهش تعاملات زندگی اجتماعی، افراد کمتر توجهی به سرعت گذر زمان دارند و بیشتر به دغدغه های روزانه خود می رسند. در پس هیاهوی زندگی مدرن، افراد دچار خستگی ذهنی می شوند که خود عامل افزایش متقابل خشونت در سطح رفتار فردی و ترس از انجام جرایم سایر افراد می باشد و در دراز مدت رابطه بین انسان و طبیعت را کاهش می دهد. فضاهای سبز شهری در بازایی این رابطه و تسکین روانی افراد، افزایش قدرت تمرکز، کاهش خستگی ذهنی و ترس از جرایم ایفای نقش می کنند؛ اما باید این نکته را مد نظر قرار داد که عدم امنیت فضای سبز می توانند عامل افزایش موارد مذکور باشد. بدل شدن فضاهای سبز به مأمن امن گروه های بزهکار جامعه و حضور یافتن قاچاق فروشان مواد مخدر در این مکان ها یکی از نشانه های عدم امنیت می باشد در ادامه نقش فضای سبز و عوامل تاثیر گذار بر اثرات آن بر روان انسان و چگونگی جلوگیری از مصرف و توزیع مواد مخدر در فضاهای سبز مورد بررسی قرار می گیرد.

مواد و روش ها

داده های مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل آماری نتایج بیان شده در این مقاله، از تحقیقات میدانی (تکمیل پرسشنامه و مصاحبه) در مناطق مسکونی همچون شهرک های مسکونی دارای فضای سبز، شهرک های مسکونی فاقد فضای سبز و فضاهای سبز شهری همچون پارک ها تهیه شده است.

نتایج و بحث

فضای سبز
فضای سبز بر خلاف معنایی که ممکن است در ذهن ایجاد کند، تنها محلی که شامل چند درخت و نیمکت باشد، نیست؛ بلکه نماد و سمبلی از تفکرات فرهنگی و اجتماعی یک جامعه است و عاملی مهم در فضای شهری محسوب می شود که همواره از جنبه های اجتماعی، فرهنگی و روانی مورد توجه عموم مردم است و در برنامه ریزی شهری نقش مهمی ایفا می کند. اهمیت فضای سبز در داخل شهرها به حدی است که در بین ۵ کاربری مهم شهری از آن یاد می شود. اهمیت این کاربری، از زمان گسترش سریع و بی سابقه شهرها بعد از انقلاب صنعتی جایگاه مهمتری پیدا کرده است با اینکه امروزه اندیشه سبز و به دنبال آن شهر سبز، جزء اهداف و افکار متعالی در شهرهای کشورهای پیشرفته به حساب می آید. بر این اساس امروزه هدف اصلی در طراحی فضای سبز، دستیابی به آثار اجتماعی و روانی آن در هر چه نزدیکتر کردن انسان و طبیعت به یکدیگر است. از دیدگاه محیط اجتماعی، آنچه در ارتباط با فضای سبز شهری اهمیت دارد، میزان فضای سبز عمومی است، یعنی فضای سبزی که رفت و آمد عموم مردم در آن ها بدون مانع باشد. همانگونه که فضاهای سبز شهری می تواند با برنامه ریزی و طرح ریزی، محل بروز و نمود فضایل انسانی باشد، از جهت دیگر نیز می تواند از طریق رها شدگی و برنامه ریزی های نادرست و ساده انگارانه، به مکان بروز انواع جرایم شهری تبدیل شده و آثار اجتماعی فرهنگی و روانی زیان باری بر شهرنشینان داشته باشد.

فضاهای سبز: مولد نگرانی

رفتارهای مجرمانه و ضد اجتماعی از جمله نگرانی های استفاده کنندگان از پارک هاست که از جمله موانع استفاده و لذت بردن از فضاهای سبز به شمار می آیند. از آن جا که این فضاها آزاد بوده و خیلی کنترل شده نیستند، ممکن است باعث جذب گروه های منزوی شهری همچون گروهایی از جوانان، مصرف کنندگان مواد مخدر، افراد بی کار و بی خانمان ها شوند.

پیوستگی فضای سبز با مراکز زندگی و تجاری شهر یا اجتماع محلی، کیفیت و جذابیت، چند منظوره بودن فضای سبز، امنیت فضای سبز، مناسب سازی برای استفاده گروه های متنوع اجتماعی و... باعث استفاده بیشتر افراد از فضای سبز شده و در نتیجه این فضای سبز تأثیرات مثبت مختلفی را در ابعاد متفاوت اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و سلامت در پی خواهد داشت که درمجموع تأثیر مثبتی بر کیفیت زندگی اجتماع محلی دارد. اما بوستان ها و فضاهای سبز شهری، احتمالاً ممکن است با برخی تأثیرات منفی همچون نا امنی، ناهنجاری ها و رفتارهای ضد اجتماعی و نزاع و درگیری در بین کاربران نیز همراه باشند که به میزان زیادی به ویژگی های کالبدی و فیزیکی فضاهای سبز و تناسب کاربری این فضاها با نیازهای اجتماع محلی بستگی دارند. بدین ترتیب برای بررسی و شناخت پیامدها و تأثیرات احداث یک پارک یا فضای سبز لازم است که در ابتدا ویژگی های کالبدی و فیزیکی آن و همچنین ادراک عمومی افراد از فضاهای سبز شهری بررسی شود تا بتوان براساس آن به بررسی میزان استقبال و استفاده افراد از پارک یا فضای سبز، امنیت و ایمنی فضای سبز، تناسب با انتظارات متنوع کاربران و... پرداخت و سپس پیامدها و تأثیرات آن در ابعاد مختلف اجتماعی، زیست محیطی، اقتصادی و سلامت مورد بررسی قرار گیرد.

راهکارهای جلوگیری از عرضه

رعایت استانداردها

مسئله روشنایی باید با نقش پارک ها به عنوان "ذخیره گاه های تاریک" در شهرهایی که دارای سطح بالایی از نور مصنوعی هستند، متعادل شود. در زمینه فضای سبز شهری، بحث در مورد تأثیر پوشش گیاهی بر ترس از جرم اجتناب ناپذیر است. پوشش گیاهی متراکم نیز یکی از ویژگی های معمول مکان های تجاوز به عنف است مطالعات انجام شده در یک شهرک مسکونی رابطه منفی بین پوشش گیاهی و ترس را نشان داده است؛ یعنی هرچه محیط مسکونی سبزتر باشد، از ایمنی بیشتری نیز برخوردار است. برخی از مطالعات انجام شده در محیط مسکونی نشان داد که وجود گیاهان با کاهش ترس از جرم همراه است همچنین مشخص شد که فاصله دید باز از نظر دیدگاه دارای ارتباط قوی با امنیت درک شده است.

نظارت پایدار

پارک نباید یک فضای باز و مکانی تلقی شود که در آن هر فرد هر آنچه خواست انجام دهد. ذات پارک امنیت است. با توجه به شرایط نامطلوب و بحرانی حاکم بر فضای پارک ها که ناشی از وجود ناهنجاری های رفتاری و حضور گروه های بزهکار به خصوص معتادان و قاچاق چیان مواد مخدر در فضاهای منفی یا ساعات خلوت در پارک ها، این فضاها به تدریج از حیطه استفاده عمومی خارج شده و در حال تبدیل به فضاهای نامطلوب می باشد. به همین جهت این امر که پارک ها و فضاهای سبز نیاز به نظارت همیشگی یا گاه به گاه نیروهای امنیتی برای جلوگیری از ایجاد شرایط نامطلوب اجتماعی دارند، اهمیت می یابد.

نتیجه گیری

فضاهای سبز می توانند عامل پیوند دوباره انسان و طبیعت در این زندگی پر هیاهو باشند و از طریق ایجاد احساس امنیت، کاهش خشونت افراد و به طبع آن کاهش ترس از صورت گرفتن جرایم، رفع خستگی ذهنی و ایجاد ارتباط موثر میان انسان ها و انسان و طبیعت ایفای نقش می کند. وجود فضای سبز در محیط ساختمان های مسکونی می تواند احساس امنیت بیشتری را القا کند. پیامدهای مثبت فضاهای سبز در گرو عملکرد صحیح دوگانگی این فضاهاست. باید نظارت های لازم و کافی بر این مکان ها انجام شود تا از تبدیل آن به مأمن افراد بزهکار و محل مصرف و پخش مواد مخدر جلوگیری گردد. توجه به طراحی پوشش گیاهی، سطح روشنایی و نبود نقاط کور نیز بسیار حائز اهمیت است. با رعایت نکات بحث شده، فضاهای سبز امنیت بیشتری پیدا می کنند و مردم می توانند از این فضای آرامش بخش به بهترین نحو ممکن استفاده کرده و همچنین تأثیرات مثبت این فضا در زندگی افراد و روابط میان انسان و طبیعت قابل مشاهده و لمس خواهد بود.

منابع

منابع فارسی

[۱] امیرفخریان، م.، و خاک پور، ب.، و دانا، م.، و توانگر، م. (۱۳۹۱). بررسی و تحلیل نقش کارکردهای اجتماعی پارک های شهری بر اساس موقعیت مکانی و شرایط کلی منطقه؛ نمونه مطالعاتی مناطق یک و شش شهرداری مشهد. فضای جغرافیایی، ۱۲ (۴۰)، ۱۹۰-۲۱۱.

[۲] جناده، علی. (۱۳۹۵). فضاهای سبز شهری و کیفیت زندگی (مدلی برای ارزیابی تأثیرات اجتماعی بوستان ها و فضاهای سبز شهری و کاربرد تجربی آن در سه بوستان شهر تهران). برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۸ (۲۷)، ۲۸۴-۲۲۵.

[۳] محمدی، ج.، حیدری بخش، م. (۱۳۹۲). بررسی نقش و جایگاه پارک ها و فضای سبز شهر اصفهان در اختصاص اوقات فراغت شهروندان (مطالعه ی موردی: فضای سبز حاشیه ی زاینده رود). فصلنامه علمی- پژوهشی اطلاعات جغرافیایی « سپهر»، ۲۲ (۱-۸۵)، ۸۷-۹۷.

منابع انگلیسی

[4] Sreetheran, M, Konijnendijk, C. 2014. A socio-ecological exploration of fear of crime in urban green spaces – A systematic review, Urban Forestry & Urban Greening, Volume 13, Issue 1, ISSN 1618-8667

[5] <http://www.nacu.ir/poroje/25717/papers.html>